

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 11. junija 1873.

Obseg: Zopet o uravnavi zemljiškega davka po novi postavi. — O izreji gosenic ali sviloprejk. (Konec.) — Gospodarske skušnje. — Gospodarske novice. — Postava veljavna za Kranjsko, kako naj se vravna napravljanje, zdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol. (Dalje.) — Slovensko slovstvo. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Zopet o uravnavi zemljiškega davka po novi postavi.

„Novice“ so v zadnjem listu naznanile tarife, kakor jih je 12 okrajnih cenilnih komisij na Kranjskem izročilo deželni komisiji.

Ker so med drugim tudi razloĉki te cenitve v posamesnih okrajih naŝe deŝele zelo veliki, je paĉ vpraŝanje opraviĉeno: kakoŝen kruh bode iz te moke?

Ĉlovek, ki pozná naŝo deŝelo z njenimi klimatiĉnimi in zemljiŝkimi razmerami, mora se paĉ ĉuditi, ako ŝe posebno vgleda tarifne ŝtevilke za okraj Krŝki, Kamniŝki itd., sploh tarife za vinske kraje in gozde (borŝte).

Res je to, da te tarife so le ŝe predlogi imenovanih 12 komisij, in da po tem ŝe le tarife poroĉevalca, to je, viŝega inŝpektorja g. Kremana, ki utegnejo morebiti ŝem ter tje ŝe viŝe biti, pridejo v obravnavo deželni komisiji, ktera ima po §. 30. dotiĉne postavice nalogo, razsoditi jih, sprejeti jih ali pa predruĝati. Ko bode deželna komisija to storila, potem jih bode po §. 31. razglasila, in zdajci nastopi po §. 32. ĉas za pritoŝbe (reklamacije), ki je odmerjen na 6 tednov.

Da je zemljiŝki davek na Kranjskem veliko previsok, o tem so ŝe toŝili nekdanji deželni stanovi, toŝil je deželni Kranjski zbor in doseĝel od milosti presvitlega cesarja leta 1864. vsaj to polajŝavo, da se vsako leto nekoliko odpiŝe od tega prenapetega, tedaj za kriviĉno spoznanega davka. Pa ŝe drug moŝ, ces. finanĉni viŝi uradnik pl. Felsenbrun, ki gotovo ni hotel naŝi deŝeli kaj zastonj dati, je bil tako praviĉen, da v svoji „statistiki“ (na strani 42., 43., 47., 54. in 55.) odkritosrĉno pravi, da naŝa deŝela previsok zemljiŝki davek plaĉuje.

Ĉe pa vidimo zdaj te tarife okrajnih deŝelnih komisij, ki so jih unidan naznanile „Novice“, in ĉe g. Kreman morebiti pride ŝe z viŝimi, strah vsacega domoljuba obide, ali paĉ po novi postavi, gotovo iz blagega namena dani, ne pridemo iz deŝja pod kap! Kakor mōra tedaj po pravici tlaĉi vsacega, kdor davek plaĉuje, negotovost, koliko ŝne tarife bodo obveljale na posled in bodo postava postale.

Ko so leta 1824. prvi kataster narejali tudi za Kranjsko deŝelo veĉidel tujci, ki niso niti deŝele poznali niti z naŝimi ljudmi govoriti znali, bil je nasledek

ta, da smo dobili tako visok davek, o katerem je s krepko besedo v deŝelnem zboru toŝil grof Anton Auersperg.

In kakoŝna se nam zdaj godí? Malo bolje. Iz tujih deŝel smo dobili cenilcev, ki ne poznajo deŝele in med katerim so za tako vaŝno delo nekteri celo tako nesposobni bili, da vlada sama je za potrebno spoznala, kmalu dva iz Poljskega le-sem nastavljena odstraniti. Ker nam ne gré za osebe, ampak za stvar in to silno vaŝno stvar, zato noĉemo pretresovati oseb, ki pri nas delujejo o cenitvi zemljiŝkega davka, a potoŝiti moramo to, da se vsled jasnega §. 10. ni strogo tako ravnalo, kakor se je razpis sluŝeb za okrajne cenilne referente glasil, da bili bi na mesto referentov, ki so duŝa okrajnim komisijam, dobili ali domaĉe ljudi ali vsaj take, ki naŝo deŝelo in njene kmetijske razmere poznajo, pa so tudi strokovnjaki v svojem poslu. Temveĉ pa je to obŝalovati, ker vemo, da so se moŝje kakor Seitner, Witschel, Roŝic in drugi oglasili za taka opravilstva; al niso se sprejeli.

Nikakor pa noĉemo s tem vso krivdo tako navskriŝnih tarif valiti samo na tuje moŝe, kajti tudi nemarnost mnogih domaĉih ljudi je tega kriva, da so okrajne cenilne komisije stvarile tarife, s kterimi nikakor ne moremo zadovoljni biti in ki ŝe same po sebi v svojih razloĉkih kaŝejo, da niso iz lastnosti naŝe deŝele vzete.

Ŝe so pretekla 3 leta, kar traja cenitev zemljiŝĉ; kdaj bode po takem pri kraji, ne more se vedeti; to pa vemo, da je zadnji ĉas, da se moŝje, ki so v okrajnih cenilnih komisijah, spustijo zdaj v resni prevdarek tega, kar potrebuje prenapetega, in se predruĝaĉi tako, da je tarifa praviĉna in okraj okraju podoben. Po toĉi zvoniti je prepozno. Ĉe so domaĉi udje okrajne cenilne komisije sami po sebi preneĉimurni ali prenevedni za to, da se potegnejo za praviĉni davek in se ne zavedajo velike odgovornosti, ki so jo pred deŝelo na-se vzeli, treba je, neĉimurne spodbosti k delu in nevedne poduĉiti.

Valiti na deŝelno komisijo, da bode ona poravnala vse, kar je krivo, more le tak, ki ne vé, da ona delati in presoĝati le more na podlagi materijala, ki se jej iz deŝele nakopiĉi. Vendar v tacih okoliŝĉinah, v kterih smo dandanes, ne moremo si kaj, da ne bi prav glasno, a zaupljivo klicali domoljubom naŝim, ki sedijo v deŝelni komisiji: „videant consules, ne quid detrimenti res publica capiat“!